

Súd: Okresný súd Revúca
Spisová značka: 6C/1/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6822200102
Dátum vydania rozhodnutia: 03. 05. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Miroslav Šedivec
ECLI: ECLI:SK:OSRA:2022:6822200102.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Revúca sudcom JUDr. Miroslavom Šedivcom v právnej veci žalobcov: 1/ X. S., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom O.. I. XXXX/X, XXX XX X., 2/ X. S., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom O.. I. XXXX/X, XXX XX X., 3/ K. C. S., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom E. XXXX/XX, XXX XX I., žalobcovia 1/-3/ všetci zastúpení Mgr. Petrom Mešencom, advokátom so sídlom Prievozská 1314/39, 821 09 Bratislava, proti žalovanému: KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, sídlo Štefanovičova 4, 816 23 Bratislava, o zaplatenie 73.000,- Eur s prísl., takto

rozhodol:

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 1/ 20.000,- Eur, žalobcovi 2/ 20.000,- Eur, a žalobkyňi 3/ 26.208,- Eur, v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku.

V prevyšujúcej časti žalobu zamietla.

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom 1/-3/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Žalobcovia 1/-3/ sa žalobou podanou dňa 17.01.2022 domáhali proti žalovanému zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 20.000,- Eur pre každého zo žalobcov 1/ a 2/ a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 33.000,- Eur pre žalobkyňu 3/, ktorá im bola spôsobená v dôsledku dopravnej nehody zo dňa 12.07.2020, v dôsledku ktorej došlo k smrti otca žalobcov 1/-3/, pričom žalovaný je poisťovateľom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorého vodič dopravnú nehodu zaviniel. Smrťou blízkeho príbuzného došlo u žalobcov 1/-3/ k nenávratnej deštrukcii ich medziľudských vzťahov tvoriacich základ súkromného života a rodiny.

2. Žalovaný sa k podanej žalobe vyjadril písomným podaním zo dňa 26.01.2022 hlavne tak, že namieta výšku uplatnenej nemajetkovej ujmy, ktorú považuje za neprimeranú a navrhol podanú žalobu zamietnuť.

3. Súd vo veci vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi: trestný rozkaz Okresného súdu Revúca, sp. zn. 2T/199/2020 zo dňa 04.01.2021 č.l. 13, potvrdenie Slovenskej kancelárie poisťovateľov č.l. 15, rodné listy č.l. 36-38. Žalovaným navrhovaný dôkaz spisom Okresného súdu Revúca sp. zn. 2T/199/2020 súd nevykonal, pretože nebola tvrdená žiadna skutočnosť, ktorá by takýmto dôkazom mala byť preukázaná. Vo vzťahu k uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy súd dokazovanie vo veci vykonal aj výsluchom žalobcov 1/ a 2/ a výsluchom zákonnej zástupkyne žalobkyne 3/, keďže inak ako ich výsluchom tvrdené skutočnosti v zásade ani riadne dokázať nemožno. Na základe vykonaného dokazovania, s prihliadnutím k vyjadreniam účastníkov konania v ich písomných podaniach a na pojednávaní vo veci, mal súd preukázaný nasledovný skutkový stav:

4.O. M., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom O. Š. XXX/XXX, Š., (v ostatnom texte označovaný aj ako „vodič vozidla“) dňa 12.07.2020 asi o 17:15 hod. na ceste II/532 v kilometri 39,9 medzi X. W. A. B. P., v smere na X., kde podľa § 16 ods. 2 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke je najvyššie povolená rýchlosť 90 km/h, ako vodič osobného motorového vozidla zn. Škoda Octavia EČV: BR427CO (ktorého poisťovateľom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je žalovaný), viedol toto rýchlosťou najmenej 106 km/h, kde pred vykonaním predbiehacieho manévru nemal dostatočný rozhľad na takú vzdialenosť, ktorá je potrebná na bezpečné predchádzanie a začal predchádzať pomalšie vozidlo, pričom sa pred ním nemohol bezpečne zaradiť, ako to vyžadujú pravidlá cestnej premávky podľa § 15 ods. 5 písm. a), b) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a počas takto nesprávne vykonávaného predbiehacieho manévru v dôsledku nesprávnej techniky jazdy stratilo jeho vozidlo smerovú stabilitu, prešlo do protismerného jazdného pruhu priamo do koridru jazdy vozidla Citroen AX, EČV: RA183AI, ktoré v tom čase viedol otec žalobcov 1/-3/ X. S., nar. XX.XX.XXXX, v dôsledku čoho došlo k zrážke oboch vozidiel, a spôsobil tak X. S. mnohopočetné zranenia, ktorým tento po prevoze do nemocnice v X. podľahol, čím O. M., ako vodič závažným spôsobom porušil pravidlá cestnej premávky podľa § 137 ods. 2 písm. c) zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. Týmto nedbanlivostným konaním vodič vozidla naplnil znaky skutkovej podstaty prečinu usmrtienia podľa § 149 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona, za čo bol trestným rozkazom Okresného súdu Revúca sp. zn. 2T/199/2020 zo dňa 04.01.2021 uznaný vinným a bol mu uložený trest odňatia slobody vo výmere dva roky s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní štyri roky a trest zákazu činnosti viesť všetky druhy motorových vozidiel na dobu šesť rokov pri súčasnom uložení povinnosti nahradiť poškodenú stranu - žalobcovi 1/ škodu vo výške 1.121,62 Eur a zo zvyškom nároku na náhradu škody bola poškodená strana odkázaná na civilný proces. Vodič vozidla žalobcov 1/-3/ nekontaktoval, doposiaľ sa im nijako neospravedlnil, ani im neposkytol žiadnu satisfakciu.

5.Žalobcovia 1/ a 2/ po rozvoze manželstva ich rodičov nežili s otcom v spoločnej domácnosti, ale stretávali sa s otcom viackrát do týždňa, trávili spolu veľa času aj nad rámec úpravy, ktorá bola stanovená súdom. Otec oboch žalobcov 1/ a 2/ od malička podporoval, chodievali spolu často do prírody, na chalupu, na výlety a turistiku. Veľmi dobré vzťahy žalobcovia 1/ a 2/ mali aj s mladšou sestrou, s ktorou sa často stretávali, a stále sú spolu v kontakte. Žalobcu 1/ otec priviedol k športu, hrával volejbal a bol aj súčasťou reprezentácie, študoval na športovom gymnáziu v J., počas štúdia ho otec podporoval. Po štúdiu sa žalobca 1/ vrátil do X., kde tiež hrával volejbal, aj tu ho otec podporoval, fotil tím a podobne. So svojím otcom žalobca 1/ žil v spoločnej domácnosti až do roku 2020, kedy sa osamostatnil. O smrti otca sa žalobca 1/ dozvedel od dopravného inšpektora, ktorý mu volal do roboty. Prišiel potom aj na miesto dopravnej nehody, ale otca medzitým previezli do nemocnice, kde po príchode žalobca 1/ zistil, že otec je na operačnej sále, a asi po 15 minútach mu potom volal lekár, že otec na následky nehody zomrel, čo žalobcu 1/ hlboko zasiahlo a doteraz z toho prežíva psychickú traumu, neriešil to však so psychológom alebo psychiatrom. Keďže pracuje, každý deň chodí okolo miesta dopravnej nehody a bude mať z toho psychickú traumu na celý život. Často sa mu s otcom sníva. Žalobcu 2/ otec podporoval aj finančne, aj psychicky, nielen počas štúdia na strednej škole ale aj v náročnom štúdiu na vysokej škole. Žalobca 2/ dlhodobo študuje v zahraničí, z tohto dôvodu sa preto s otcom v poslednej dobe stretávali menej - asi tak štyrikrát do roka, najčastejšie na sviatky a väčšinu v lete, kedy žalobca 2/ vždy najskôr vyhľadal mamu a následne otca. S otcom však boli stále v kontakte na sociálnych sieťach, volali si. O smrti otca sa žalobca 2/ dozvedel od svojej mamy, keď bol v Prahe, kde študuje. Bol to pre neho šok, až dodnes to stále spracováva a bude to asi spracovávať až do konca života, odbornú zdravotnú a psychologickú pomoc nevyhľadal, snažil sa s tým zmieriť sám.

6.Žalobkyňa 3/ sa narodila X. S., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, z ďalšieho vzťahu po rozvoze prvého manželstva, jej otec bol aj pri jej pôrode, a mali spolu s dcérou veľmi dobrý intenzívny vzťah, hoci neskôr sa s matkou dieťaťa rozišli, a on sa odsťahoval do X.. Žalobkyňa 3/ bola v tom období ešte veľmi maličká, jej matka ju však napriek tomu vozila za otcom do X., pretože ju veľmi miloval a chceli byť často spolu. Otec sa o dcéru staral veľmi intenzívne, aj pokiaľ bola chorá, vedel sa o dcéru vždy riadne postarať. Stretávali sa pravidelne takmer každý druhý víkend, keď to niekedy nevyšlo, zobral si ju potom dva víkendy po sebe. Otec sa dcére intenzívne venoval, podporoval ju osobne aj finančne, zúčastňoval sa napr. besiedok v škôlke, chodili spolu korčuľovať, plávať, na turistiku, na rôzne výlety a podobne. Žalobkyňa 3/ trávila u otca veľkú časť prázdnin a sviatkov, boli spolu aj s bratmi na dovolenkách v Grécku, na Cypre. Poberal invalidný dôchodok a neodišiel pracovať do zahraničia, hoci mal takú možnosť, pretože sa chcel starať o svoju dcéru a byť pri nej blízko. Žalobkyňa 3/ udržiavala kontakt aj so svojimi bratmi, ktorí k nim chodievali na návštevu. O nehode sa žalobkyňa 3/ dozvedela tak, že jej

otec bol práve na ceste za ňou, chcel zobrať dcéru na prázdniny, bola pripravená, zbalená, a čakali ho s matkou, keď im telefonovali, že sa stala nehoda. Žalobkyňa 3/ si vyčíta, že jej otec zomrel práve na ceste za ňou. Nevyhľadala, resp. nepotrebovala psychologickú pomoc. Jej matka si vzala dovolenku a zostala s dcérou nejakú dobu doma. Žalobkyňa 3/ v súčasnosti už má 12 rokov, ale na svoj vek je veľmi utiahnutá, vážna, spracováva doteraz v sebe správu o smrti otca. Doteraz má napríklad v izbe fotky a obrázky, ktoré mala pripravené pre otca. Od smrti otca je žalobkyňa 3/ smutná, málo sa usmieva, zavrie sa do izby a vyčíta si, že keby nešiel otec vtedy pre ňu, tak by sa to nestalo. Vždy keď sa jej stala nejaká pozitívna alebo negatívna udalosť, ako prvé volala svojmu otcovi. Pár dní pred smrťou sa jej otec zúčastnil besiedky v škole a potom si pre ňu mal prísť, vziať si ju na prázdniny, ale už neprišiel.

7. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Podľa § 13 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 28.03.1990, občan má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti a aby sa následky týchto zásahov odstránili. Súd môže tiež rozhodnúť, aby sa dalo primerané zadosťučinenie.

Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 01.01.1992, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 01.01.1992, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 01.01.1992, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Podľa § 16 Občianskeho zákonníka, kto neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti spôsobí škodu, zodpovedá za ňu podľa ustanovení tohto zákona o zodpovednosti za škodu.

Podľa § 441 Občianskeho zákonníka, ak bola škoda spôsobená aj zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne; ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám.

Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z., poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu

- a) škody na zdraví a nákladov pri usmrtení,
- b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí,
- c) účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d), ak poisťovateľ nespĺnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 písm. a) alebo písm. b) alebo poisťovateľ neoprávnene odmietol poskytnúť poisťné plnenie, alebo neoprávnene krátil poskytnuté poisťné plnenie,
- d) ušlého zisku.

Podľa § 4 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z. z., poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil príslušným subjektom uplatnené, preukázané a vyplatené náklady zdravotnej starostlivosti, nemocenské dávky, dávky nemocenského zabezpečenia, úrazové dávky, dávky úrazového zabezpečenia, dôchodkové dávky, dávky výsluhového zabezpečenia a dôchodky starobného dôchodkového sporenia, ak poistený je povinný ich nahradiť týmto subjektom.

Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z., náhradu škody uhradza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z., účastník cestnej premávky je povinný dodržiavať pravidlá cestnej premávky ustanovené v tomto zákone.

Podľa § 3 ods. 2 písm. a) zákona č. 8/2009 Z. z., účastník cestnej premávky je ďalej povinný správať sa disciplinovane a ohľaduplne tak, aby neohrozil bezpečnosť alebo plynulosť cestnej premávky, pritom je povinný prispôbiť svoje správanie najmä stavebnému, dopravnotechnickému stavu cesty, situácii v cestnej premávke, poveternostným podmienkam a svojim schopnostiam.

Podľa § 15 ods. 5 písm. a) a písm. b) zákona č. 8/2009 Z. z., vodič nesmie predchádzať,

- a) ak nemá pred sebou rozhľad na takú vzdialenosť, ktorá je potrebná na bezpečné predchádzanie,
- b) ak by sa nemohol bezpečne zaradiť pred vozidlo alebo pred vozidlá, ktoré chce predísť,

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z., vodič je povinný rýchlosť jazdy prispôbiť najmä svojim schopnostiam, vlastnostiam vozidla a nákladu, poveternostným podmienkam, stavu a povahe vozovky a

iným okolnostiam, ktoré možno predvídať. Vodič smie jazdiť len primeranou rýchlosťou, aby bol schopný zastaviť vozidlo na vzdialenosť, na ktorú má rozhľad.

Podľa § 16 ods. 2 veta prvá zákona č. 8/2009 Z. z., vodič autobusu a vodič motorového vozidla s najväčšou prípustnou celkovou hmotnosťou neprevyšujúcou 3 500 kg smie jazdiť rýchlosťou najviac 90 km/h.

Podľa § 137 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z., porušenie povinností ustanovených týmto zákonom sa považuje za porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov o bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky.

Podľa § 137 ods. 2 písm. c) zákona č. 8/2009 Z. z., porušením pravidiel cestnej premávky závažným spôsobom je také porušenie pravidiel cestnej premávky, v ktorého dôsledku vznikne dopravná nehoda, pri ktorej sa inému ublíži na zdraví alebo sa inému spôsobí škoda na majetku, alebo nesplnenie si povinností účastníka dopravnej nehody alebo škodovej udalosti.

8. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahŕňujú tiež právo fyzickej osoby na spolužitie s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi rodinného vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno naplňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensva (vzťahu) s blízkou osobou. Zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti (rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo 93/2008 zo dňa 30.03.2010 a sp. zn. 3Cdo 228/2012 zo dňa 26.09.2013, sp. zn. 5Cdo 265/2009 zo dňa 17.02.2011). Osobitne vo vzťahu k dopravným nehodám bolo vo viacerých rozhodnutiach konštatované, že do osobnostných práv oprávnených osôb, do práva na súkromie a rodinný život, je zasiahnuté zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul blízky príbuzný (rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo 77/2009 zo dňa 27.10.2010, sp. zn. 4Cdo 168/2009 zo dňa 20.04.2011 a sp. zn. 2Cdo 194/2011 zo dňa 27.11.2012). Súčasťou práva na súkromný a rodinný život je teda aj právo na spolužitie s inými osobami, najmä s členmi rodiny. Neoprávneným zásahom do súkromia je tak aj spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti blízkej osoby (§ 116 Občianskeho zákonníka). Stratou jedného z členov rodiny dochádza k narušeniu existujúcich interpersonálnych väzieb, kedy pri určitej intenzite a istých kvalitách týchto väzieb vzniká neodčiniteľná ujma, ktorá postihuje pozostalých členov rodiny a náhrada tejto nemajetkovej ujmy v peniazoch je potom primeraným prostriedkom nápravy následkov takéhoto neoprávneného zásahu.

9. Základom pre priznávanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorý priamo pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje žiadne medze, iba dve základné kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadostučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby). Pri určení konkrétnej výšky peňažného zadostučinenia voľnou úvahou má súd prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Súdom musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská, pričom maximálna čiastka peňažného zadostučinenia, ktorú môže súd priznať je ohraničená len výškou žalobou požadovaného peňažného zadostučinenia (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 139/2011 zo dňa 30.10.2012). Asi prvým zaznamenaným rozhodnutím slovenských súdov na tému nemajetkovej ujmy pri strate blízkej osoby je zrejme rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach 1Co/201/2005 zo dňa 13.10.2005. Od tej doby judikatúra slovenských súdov najmä vyšších stupňov v podstate nesformulovala žiadne objektívne kritériá a podmienky, na základe ktorých by sa mali takto vzniknuté zásahy odškodňovať a ktorými by mala byť určená výška nemajetkovej ujmy (teda ktoré sú to tie najrôznejšie momenty a preskúmateľné konkrétne hľadiská), rovnako ako nesformulovala ani základné usmernenia pre stanovenie presnej výšky v konkrétnych prípadoch. Následkom tohto stavu je každým ďalším rozhodnutím takmer neustále zvyšujúci sa rozptyl stanovených čiastok náhrady nemajetkovej ujmy, hoci

skutkový základ rozhodnutí spočívajúci v strate blízkej osoby a jej následnom negatívnom prežívaní jej manželmi, rodičmi alebo deťmi prípadne inými blízkymi osobami, je v zásade rovnaký (a to aj napriek tomu, že široko, mohovrstevne a rozmanito je vnútorne štrukturovaná osobnosť každej fyzickej osoby a jej vzťahy s rodinnými príslušníkmi sú individuálne a neopakovateľné) a spravidla spočíva v zmene života pozostalých osôb po smrti príbuzného vyjadrenej opisom spoločného života pred tragickou udalosťou a vzniknutá ujma je stotožňovaná práve s absenciou týchto prejavov rodinného života po smrteľnej nehode príbuzného a s tým spojenými postupne prekonanými duševnými útrapami pozostalých osôb, ktorých intenzita je daná najmä blízkosťou príbuzenského vzťahu, keď inak ujmu prežívajú a pociťujú najbližší príbuzní v priamom rade (manžel, rodičia a deti) a menej intenzívne vzdialenejší príbuzní, inak je prežívaná ujma spočívajúca v strate staršieho člena rodiny a inak strata malého dieťaťa matkou alebo strata otca rodiny jeho manželkou a maloletými deťmi a pod. V užšej skupine prípadov vznikajú vážnejšie následky v podobe pretrvávajúcej duševnej ujmy vážnejšieho charakteru s dlhodobými dôsledkami napr. na pracovnú resp. aj širšiu spoločenskú uplatniteľnosť osoby, vyžadujúce aj ambulantné liečenie alebo dokonca hospitalizáciu. Všetky tieto prípady súhrnne označujeme ako sekundárne obeť a ich vzniknuté nároky ako sekundárne nároky na náhradu ujmy resp. škody. Aj pri tomto type nárokov pritom stále zostáva zachovaná priama príčinná súvislosť so škodovou udalosťou, hoci ich vznik spravidla miestne a často krát aj časovo nie je viazaný bezprostredne priamo k miestu nehody a samotnému nehodovému deju, v ktorom majú svoj pôvod.

10. Náhrada nemajetkovej ujmy (nemateriálnej škody) má primárne funkciu satisfakčnú t.j. primerane s ohľadom na všetky okolnosti vyvážiť alebo zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, pretože nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vzhľadom na jej povahu ani nedá odškodniť a jej rozsah nemožno exaktne zväžiť, zmerať ani inak kvantifikovať a vyčíslieť. Zodpovednosť za zásah do osobnostných práv je objektívneho charakteru, čo má základ v tom, že vzniknutá ujma je rovnako závažná bez ohľadu na to, či pôvodca zásahu konal zavinene alebo nie. Subjektívny prvok zavinenia má potom význam pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v rámci zohľadnenia okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo. Z hľadiska preventívno-sankčnej funkcie potom forma a intenzita zavinenia by mala hrať kľúčovú úlohu pri stanovení povinnosti nahradiť škodu za citovú ujmu poškodeného, keďže primerané zadosťučinenie je jednou z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrádzať rušiteľa od protiprávneho konania a má tak byť nástrojom špeciálnej a generálnej prevencie. Sankcia tak má byť patrične dôrazná a dostačujúca aj z tohto hľadiska, pričom musí byť preventívne optimalizované medzi satisfakčným a sankčným pôsobením primeraného zadosťučinenia (nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 2844/14 zo dňa 22.12.2015). K tomu je však potrebné uviesť, že sankčná funkcia náhrady nemajetkovej ujmy nemôže mať rozhodujúcu úlohu pri určovaní jej výšky, pretože účelom náhrady nemajetkovej ujmy nie je primárne potrestať škodcu (v kontinentálnom práve napr. zásadne absentuje osobitná kategória tzv. punitive damages vytvorená v anglo-americkom práve), ale odškodniť poškodeného. Sankčná funkcia náhrady nemajetkovej ujmy tak ustupuje do pozadia najmä v prípadoch, ak škodca za svoje konanie bol odsúdený trestným súdom a bol mu uložený trest podľa Trestného zákona. Uloženie ďalšej sankcie v podobe zvýšenej náhrady spôsobenej škody (nemajetkovej ujmy) by tak bolo aj porušením zásady ne bis in idem - ukladaním viacnásobných trestov za to isté konanie; určitá satisfakcia je naopak pozostalým poskytnutá už v priebehu trestného konania vedeného proti pôvodcovi zásahu a rozhodnutím vydaným v tomto trestnom konaní (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 4Tdo1402/2015 zo dňa 12.04.2016). Forma a miera zavinenia pôvodcu zásahu však zostáva jedným z kľúčových hľadísk pre určenie výšky náhrady a je rozhodujúcim kritériom na strane škodcu. Neutrálnym je len zavinenie bežnou nedbanlivosťou, hrubá nedbanlivosť alebo dokonca úmysel sú dôvodom pre zvýšenie náhrady ujmy. Logickým dôsledkom potom je aj zohľadnenie prípadného spoluzavinenia poškodeného na vzniku škody ako aj ostatných právnych a skutkových okolností prípadu ako je postoj zodpovednej osoby k spôsobenej škode a pod.

11. Ústavný súd ČR v zmienenom náleze sp. zn. I. ÚS 2844/14 sformuloval aj kritériá pre určovanie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Za okolnosti, ktoré je potrebné skúmať na strane poškodeného, sú považované najmä: a) intenzita vzťahu žalobcu so zomrelým, b) vek zomrelého a pozostalých, c) otázka hmotnej závislosti pozostalého na usmrtenej osobe, d) prípadné poskytnutie inej satisfakcie. Pre výšku náhrady je kľúčová najmä kvalita vzájomného vzťahu osôb narušená neoprávneným zásahom, psychická bolesť zo straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca ostatné aktivity pozostalého, často prerastajúca do duševného onemocnenia. Pri zohľadnení veku zomrelého sa odlišuje, nakoľko je prežívaná strata novorodenca jeho rodičmi, strata rodiča jeho deťmi alebo strata osoby v dôchodkovom veku jej vnúčatami. Dôležitú úlohu má aj pocit

zodpovednosti rodiča za svoje deti. Strata osoby, na ktorej je pozostalý existenčne závislý, sa prejaví aj vo sfére osobnostného prežívania. Iná forma satisfakcie než peňažná (napr. ospravedlnenie škodcu) nemôže byť sama osebe dostačujúca, jej poskytnutie a následné posúdenie jej významu však môže mať za následok zníženie peňažnej náhrady. Za okolnosti, ktoré je potrebné skúmať na strane pôvodcu zásahu (škodcu, žalovaného) za predpokladu, ak majú zároveň vplyv na vnímanie ujmy oprávnenými osobami sú považované najmä: a) postoj žalovaného (ľútosť, náhrada škody, ospravedlnenie a pod.), b) dopad udalosti do duševnej sféry pôvodcu - fyzickej osoby, c) jeho majetkové pomery, d) miera zavinenia škodcu eventuálne miera spoluzavinenia usmrtenej osoby, pričom tieto kritériá možno uplatniť len vtedy, ak majú vplyv na vnímanie ujmy poškodenými osobami. Postoj škodcu môže podstatným spôsobom ovplyvniť vnímanie ujmy pozostalými: ústretové správanie, ospravedlnenie alebo prejavená ľútosť škodcu môžu zmierniť dopady nemajetkovej ujmy, naopak jeho ľahostajnosť, arogancia či vyjadrená bezcitnosť môže ujmu pozostalých osôb ešte prehĺbiť. Potrebné je prihliadať aj k majetkovým pomerom škodcu, tak, aby bola daná možnosť reálneho uspokojenia priznaných nárokov a aj v tom zmysle, aby uložená povinnosť nahradiť spôsobenú škodu nemala pre škodcu doživotné likvidačné následky a jeho majetkovou likvidáciou nezneškodňovala mu viesť znesiteľný a ľudsky dôstojný život. Pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je dôležitým aspektom aj to, aby jej výška odrážala všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Nedá sa teda vyhnúť aplikácii princípu proporcionality porovnaním čiastok prisúdených v iných prípadoch a to nielen v prípadoch podobných ale aj v ďalších prípadoch, v ktorých išlo o zásah do iných osobnostných práv - najmä práva na ľudskú dôstojnosť. Spôsobom ako možno dosiahnuť relatívne spravodlivé vyčíslenie výšky peňažnej náhrady je zohľadnenie čiastok priznaných v iných porovnateľných prípadoch, pretože objektívne podobná ujma vyžaduje vyvážené porovnateľnou čiastkou. V nadväznosti na tento nálezh Ústavného súdu ČR potom Najvyšší súd ČR v rozsudku sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 zo dňa 12.04.2016 s prihliadnutím k dovtedajšej judikatúre, cenovému vývoju i zahraničným skúsenostiam, odporučil súdom stanoviť výšku náhrady nemajetkovej ujmy v rozpätí 240 000 - 500 000 Kč v typovom prípade najbližších osôb (manžel, rodičia a deti) ak sú stanovené kritériá neutrálne.

12.Z hľadiska vyššie zmienených kritérií v predmetnej veci z vykonaného dokazovania na strane žalobcov 1/-3/ mal súd preukázané, že všetci žalobcovia 1/-3/ mali k svojmu otcovi veľmi silný intenzívny vzťah. Obaja žalobcovia 1/ a 2/ aj napriek tomu, že už sú dospelí, pravidelne sa so svojim otcom stretávali, a udržiavali pravidelný a častý kontakt. Žalobca 1/ žil so svojim otcom v spoločnej domácnosti až do roku 2020, žalobca 2/ kvôli štúdiu v zahraničí bol v osobnom kontakte s otcom menej, ale zostali v kontakte na sociálnych sieťach a volali si. Preto je ľudsky pochopiteľné, že oboch žalobcov 1/ a 2/ smrť ich otca hlboko zasiahla. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že najťažšie následky smrť otca zanechala na žalobkyňu 3/, s ktorou otec aj napriek vzdialenosti bydliska bol v pravidelnom intenzívnom kontakte, zaujímal sa o dcéru, ktorá trávila u svojho otca pravidelne víkendy ako aj veľkú časť prázdnin a sviatkov. Hmotne odkázaná na svojho otca bola len žalobkyňa 3/ a sčasti žalobca 2/, ktorý ešte stále študuje na vysokej škole. Žalobkyňa 3/ je ešte maloletá, pričom ešte v detskom veku stratila osobu povinnú plniť si k nej vyživovaciu povinnosť. Peňažné plnenie výživného je síce kompenzované sirotským dôchodkom, ale potrebné je prihliadať aj na to, že k smrti jej otca došlo práve na ceste za ňou, čo u žalobkyne 3/ zvýrazňuje prežívanie pocitov smútku a bolesti. Priamym svedkom dopravnej nehody nebol žiadny zo žalobcov 1/-3/, nikto z nich odbornú psychologickú alebo zdravotnícku pomoc nevyhľadal a nepotreboval.

13.Vodič vozidla sa žalobcom 1/-3/ zatiaľ nijako neospravedlnil, ani im neposkytol satisfakciu v inej forme a neprejavil ľútosť nad svojím konaním. Vyjadrenie obvineného v trestnom konaní, že ku skutku sa priznáva a svoje konanie ľutuje, je len procesným úkonom obvineného, ktoré vo vzťahu k žalobcom 1/-3/ žiadnu satisfakčnú funkciu nemá. Majetkové pomery vodiča vozidla majú význam len vo výnimočných prípadoch, ak by celková výška odškodnenia predstavovala pre škodcu likvidačné dôsledky, kedy možno výšku náhrady zmierniť; výška priznanej náhrady teda musí byť taká, aby žalovanému umožnila v budúcnosti uhradiť vzniknutú ujmu pri súčasnom zachovaní možnosti viesť znesiteľný a dôstojný život (opäť rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 zo dňa 12.04.2016). Z toho zároveň nemožno vyvodiť opačný záver, že by výnimočne dobrý majetkový stav škodcu alebo poisťovateľa mal byť dôvodom pre vyššie plnenie, neplatí teda vzťah priamej úmery medzi finančnými pomermi škodcu resp. poisťovateľa a výškou nároku poškodeného (rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25 Cdo 2109/2018 z 28.11.2019). Majetkové a iné pomery vodiča vozidla nie sú relevantné najmä v prípade, ak namiesto škodcu plní náhradu tretí subjekt, najmä poisťovňa, pretože v tomto prípade priznaná výška náhrady nezasiahne do škodcových majetkových pomerov, pretože zmyslom poistenia je práve

garantovať uspokojenie aj takých náhrad, ktoré presahujú vlastné finančné možnosti škodcu (uznesenie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 7Tdo 1389/2016 z 14.12.2016). V takýchto prípadoch preto výška priznanej náhrady nemôže mať uvedenú likvidačnú povahu osobitne ak neexistuje žiadna okolnosť, ktorá by opodstatňovala právo poisťovateľa proti vodičovi vozidla ako poistenému na náhradu vyplateného plnenia (§ 12 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z.). Z týchto dôvodov sa preto súd osobitne majetkovou a inou situáciou vodiča vozidla nezaoberal, pretože miera subjektívne prežívaných duševných útrap pozostalých nie je nijako závislá od majetkových pomerov pôvodcu zásahu, ale od následkov týmto neoprávneným zásahom spôsobených. Na strane pôvodcu zásahu - vodiča vozidla neboli okrem absencie ospravedlnenia resp. prejavu ľútosti zistené žiadne ďalšie skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na úpravu výšky nemajetkovej ujmy. Skutok bol vodičom vozidla zavinený neutrálne len vo forme bežnej nedbanlivosti, nie hrubou nedbanlivosťou alebo dokonca úmyselne. Prípadné spoluzavinenie otca žalobcov 1/-3/ na výsledku dopravnej nehody tvrdené nebolo, pritom už aj z formulácie skutkovej vety v trestnom rozkaze vyplýva, že dopravná nehoda bola spôsobená výlučne vodičom protiúdeho vozidla bez akéhokoľvek podielu viny na strane otca žalobcov 1/-3/. Súd preto vychádzal zo záveru, že na strane vodiča vozidla akékoľvek iné relevantné okolnosti, majúce čo i len potenciálne vplyv na výšku priznanej náhrady, neexistujú.

14. Následky neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcov 1/-3/ sú nezvratné, žalobcovia 1/-3/ len veľmi ťažko ak vôbec niekedy zabudnú na cudzím pričinením zavinenú smrť svojho otca, takže akákoľvek peňažná čiastka nie je vôbec spôsobilá celkom zmierniť ich útrapy z jeho smrti, ktoré budú stále pretrvávať. Najsilnejšie rodinné väzby sú práve tie, ktoré sú tvorené v priamej príbuzenskej línii, alebo sú utvorené na základe dlhodobého spolužitia v spoločnej domácnosti, a to medzi rodičmi a deťmi, manželmi, často tiež medzi súrodencami. Narušenie takýchto vzťahov potom najmä v prípade, ak k nemu dôjde nečakane v dôsledku neočakávanej tragickej udalosti vyvolá nielen zásah do telesnej integrity jedinca priamo zasiahnutého takouto udalosťou ale aj do integrity jeho blízkych osôb. Akákoľvek peňažná kvantifikácia duševných útrap je spojená s problémom, že pri nej nie je možné vychádzať z objektívne merateľných výsledkov, musí však vychádzať zo starostlivo zváženého skutkového stavu - všetkých okolností prípadu, najmä vychádzajúc z prerušených väzieb medzi pozostalými a obeťou a ďalších špecifik prípadu, ktoré umožnia stanoviť adekvátnu kompenzáciu nemajetkovej ujmy. Základnou hodnotou práva je spravodlivosť, pritom už v myšlienke rímskeho právnika Ulpiana: „Juris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere“ (D 1.1.10), bola popri prvých dvoch princípoch (čestne žiť, nikomu neškodiť) obsiahnutá ako jedna z troch základných princípov práva aj distributívna spravodlivosť (každému dať, čo mu patrí). Z distributívnej spravodlivosti vyplýva základná metanorma všetkej (nielen súdnej) rozhodovacej činnosti spočívajúca v povinnosti podobné prípady posudzovať podobne a rozdielne prípady posudzovať rozdielne. Stanovenie podobného následku v podobných prípadoch je práve základnou úlohou judikatúry, preto je potrebné tiež vychádzať z výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá bola priznaná pozostalým poškodeným v podobných prípadoch. Zo základného prehľadu rozhodnutí súdov určujúcich náhradu nemajetkovej ujmy (Šorl. R., Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného, Stav a východiská, Bulletin slovenskej advokácie č. 9/2017 s. 10-12) plynie, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej smrťou príbuzného majú blízke osoby v prvom stupni (rodičia, manžel alebo druh, deti), iné osoby s podmienkou preukázaného blízkeho vzťahu (najmä osoby v druhom a vyššom stupni príbuzenstva spravidla za predpokladu pretrvávajúceho spolužitia v spoločnej domácnosti v čase smrti), ktoré z tohto dôvodu majú bližší kontakt s osobou, ktorá zomrela. Rozhodnutia o výške náhrady nemajetkovej ujmy sú rôzne, avšak v prípadoch smrti príbuzného spôsobenej dopravnou nehodou zavinenou z nedbanlivosti, výška náhrady nemajetkovej ujmy pre deti býva stanovená v rozpätí od extrémne nízkych hodnôt 4.000 - 6.000 Eur, cez priemernú hodnotu okolo 10.000,- Eur, až po extrémne vysoké sumy 22.000 - 33.500 Eur. Vyššia ako uvedená náhrada nemajetkovej ujmy je dôvodná iba výnimočne a to pri smrti blízkej osoby zavinennej úmyselne alebo ak je smrť osoby spôsobená porušením povinnosti pri prevádzkovej činnosti (najčastejšie pri porušení pravidiel poskytovania zdravotnej starostlivosti v nemocniciach alebo pri pracovných úrazoch a pod.), čo je odôvodnené tým, že takáto strata blízkej osoby býva prežívaná často intenzívnejšie a tiež vyššie stanovenými kritériami na strane pôvodcu zásahu. Pri zavinení smrti osoby z nedbanlivosti potom už aj vzhľadom na kritériá vymedzené vyššie nie je dôvod na to, aby suma stanoveného odškodnenia bola extrémne vysoká.

15. Výška náhrady nemajetkovej ujmy má vyjadrovať objektívnu hodnotu straty, ktorú niekto utrpí smrťou blízkej osoby. Smrť každého človeka má približne rovnaké dôsledky v tom, že sa pretrhnú kontakty ostatných príbuzných s osobou zomrelého, avšak napr. pre dve rôzne matky je v zásade strata ich

dieťaťa rovnako bolestná. Tieto rovnaké dôsledky spočívajúce v strate blízkej osoby však každý človek prežíva rôzne a sú tak odstupňované hlavne tým, ako každý jednotlivec je schopný tieto negatívne životné skúsenosti spracovať a prekonať. Avšak bez ohľadu na spôsob vyrovnania sa s týmto tragickým následkom, následok stále zostáva rovnaký. Citová ujma nie vždy sa dá preukázať úplne detailne, najmä preto, že ide o stav, ktorý slovami je ťažko opísať a porovnateľne kvantifikovať, a preto nie vždy je možné rovnaké peňažné ocenenie. Vzniknuté následky však možno kvalifikovať do určitej miery ako štandardné a potom ako následky, ktoré majú závažnejší dopad na zdravie (vážne psychické traumy, iné zdravotné následky) prípadne trvalý vplyv na stratu pracovnej a spoločenskej uplatniteľnosti a pod., intenzívnejšie a závažnejšie následky vznikajú tiež v prípade komplikovanejších vzťahov individuálnych prípadov (strata jediného dieťaťa, veľmi malého dieťaťa, alebo vôbec jediného žijúceho príbuzného), ktoré si nepochybne zaslúžia výraznejšie odškodnenie. Preto je síce vždy potrebné skúmať individuálne následky každého zásahu, avšak všeobecnou skúsenosťou je, že každej fyzickej osoby sa smrť jeho blízkeho človeka dotkne (ak to tak nie je, ide skôr o patologický jav osobnosti). Ak sú spôsobené následky podobné, potom pri výške nemajetkovej ujmy by malo byť stanovené základné odškodnenie v sume, ktorá by zodpovedala pravidelným štandardným následkom a ktorá by ďalej mohla byť v určitom rozpätí upravovaná s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu, podľa toho, či vzniknuté následky sú ťažšie alebo ľahšie ako štandardný prípad alebo podľa toho, či sú zistené aj iné okolnosti, ktoré treba vziať do úvahy. Pri tom je potrebné mať na zreteli, že takúto ujmu nemožno v peňažnej forme v žiadnom prípade odčiniť, maximálne možno zmierniť jej negatívne dôsledky. Účelu peňažného odškodňovania takto rôzne vzniknutých podobných následkov najlepšie zodpovedá kombinácia paušálnej náhrady s priestorom pre zohľadnenie osobitných okolností prípadu, podobne ako je to v prípade odškodňovania bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia zvýšením alebo znížením približne do 0,5 násobku stanovenej základnej hodnoty. K podobnému záveru došiel aj Najvyšší súd ČR v rozsudku sp. zn. 25 Cdo 3111/2018 z 29.05.2019 (v nadväznosti na rozsudok sp. zn. 25 Cdo 894/2018) s tým, že ak má mať orientačné určenie výšky náhrad spôsobilosť zjednotiť súdnu prax a dosiahnuť účel sledovaný v § 13 nového českého Občianskeho zákonníka (t.j. v obdobných prípadoch rozhodnúť obdobne), mala by základná čiastka byť modifikovaná s ohľadom na špecifické okolnosti na strane škodcu či poškodeného spravidla už len v desiatkach percent, nie viacnásobne. Uvedené pravidlo však nevylučuje výnimočné zvýšenie základnej čiastky o viac než len o desiatky percent v prípade existencie okolností zvláštneho zreteľa hodných v zmysle § 2957 nového českého Občianskeho zákonníka. Pri úprave (zvyšovaní alebo znižovaní) takto stanovenej základnej hodnoty náhrady s ohľadom na kritériá vymedzené vyššie potom váha každého zo štyroch kritérií na strane poškodeného ako aj váha každého zo štyroch kritérií na strane pôvodcu zásahu (škodu) môže predstavovať zhruba 10 % základnej hodnoty.

16. Stanovenie základnej hodnoty náhrady nemajetkovej ujmy (pre absenciu zjednocujúcej judikatúry na rozhodnutia súdov vyšších stupňov tu odkázať nemožno) bolo už predmetom rozsudku Okresného súdu Revúca sp. zn. 6C/89/2016 zo dňa 13.04.2017, ktorým pre najbližších príbuzných v prvom stupni príbuzenstva bola takáto základná hodnota jednorazového odčinenia duševných útrap plynúcich z narušeného rodinného a sociálneho vzťahu k najbližšiemu príbuznému charakterizovaného úzkou väzbou a intenzívnym citovým putom avšak bez následkov, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako ťažšie než štandardné, teda pri neutrálnom vyhodnotení rozhodujúcich kritérií vymedzených vyššie, stanovená sumou zodpovedajúcou 1000 násobku sumy bodového hodnotenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z. (teda v rozhodnej dobe roku 2014 v sume 16.480,- Eur) a to práve s ohľadom na blízkosť (hoci nie aj úplnú totožnosť) obsahom a účelom podobných vzťahov pri náhrade škody na zdraví. Všetky tieto nároky majú základ v § 11 Občianskeho zákonníka, teda sú to druhovo podobné nároky odlišené len inou stránkou ľudskej osobnosti (súkromný a rodinný život vs. fyzická resp. psychická integrita a zdravie), preto princíp určovania výšky náhrady škody na zdraví je vhodným vzorom pre analogické použitie. Aj samotná náhrada škody na zdraví vo forme bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia napokon tiež nie je vo svojej podstate kvantifikovateľne merateľná fyzikálnymi alebo inými veličinami, ale je predmetom určitej paušalizácie vo forme bodového hodnotenia. Takto stanovená suma zodpovedala strednému priemeru dovtedy priznaných nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy v podobných prípadoch a zároveň predstavovala vrchnú hranicu odporúčenú rozsudkom Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 zo dňa 12.04.2016 (cca 500.000,- Kč) prispôbenú odlišným ekonomickým podmienkam na Slovensku (rozdiel v životnej úrovni bolo možné zhruba vyjadriť pomerom hodnoty 500.000,- Sk = cca 16.597,- Eur, kým priamy prepočet sumy 500.000,- Kč predstavoval cca 18.500,- Eur). Viazanie určovania výšky náhrady nemajetkovej ujmy na princíp obdobný bodovému hodnoteniu bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z. zabezpečí nielen prehľadnosť a vyššiu mieru právnej istoty pre obidve strany

- poškodených na strane jednej a vinníkov dopravných nehôd a poisťovne na strane druhej, ale aj valorizáciu nárokov pre poškodených, pretože hodnota peňazí v čase sa mení. Zároveň je aj vyjadrením primeranosti vo vzťahu k všeobecnej životnej úrovni, pretože v nadväznosti na výšku priemernej mzdy práve z tejto v čase meniacej sa úrovne vychádza. Na tomto spôsobe výpočtu základnej hodnoty ani s odstupom času nemožno nájsť zásadné nedostatky, navyše správnosť tohto riešenia potvrdil s odstupom času aj Najvyšší súd ČR v rozsudku sp. zn. 25 Cdo 894/2018 z 19.09.2018, podľa ktorého za základnú čiastku náhrady, modifikovateľnú použitím zákonných a judikatúrou odvodených kritérií, možno považovať v prípade najbližších osôb (manžel, rodičia, deti) dvadsaťnásobok priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy na prepočítané počty zamestnancov v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci smrti poškodeného (t.j. napr. v roku 2019 výška takejto náhrady predstavuje v ekonomických podmienkach Českej republiky hodnotu $20 \times 34.120,- \text{ Kč} = 682.400,- \text{ Kč}$ t.j. cca 26.858,- Eur, a v roku 2020 už $20 \times 35.611,- \text{ Kč} = 712.220,- \text{ Kč}$ t.j. cca 29.158,- Eur). Uvedený 20-násobok priemernej mzdy je zhodný s hodnotou zodpovedajúcou 1000-násobku jedného bodu odvodeného od 2 % priemernej mzdy (v oboch prípadoch za predchádzajúci kalendárny rok). Hodnota jedného bodu náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia pre rok 2020 bola stanovená v sume 21,84 Eur (opatrenie MZ SR z 20.05.2020 č. S08817-2020-OL, vestník MZ SR 7-8/2020 s. 34), preto ako primeranú výšku základnej hodnoty náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcom 1-/3/ neobanlivosťou vodiča vozidla zavinenu smrťou ich otca súd stanovil sumu 21.840,- Eur. Túto sumu pritom nemožno deliť medzi jednotlivé sekundárne obeť na časti podľa počtu obetí, pretože by to bolo v rozpore so všeobecným princípom ekvivalencie plnenia (ak je viac poškodených, odškodniť treba každého, ak poškodený nie je nikto, náhrada škody nikomu nepatrí).

17. Už v rímskom práve rozmanité bezprávne činy vedome namierené proti osobnosti človeka ako ublíženie na tele, na slobode, na občianskych právach alebo na cti, tiež akýkoľvek aj nepriamy útok proti osobnosti druhého porušením akéhokoľvek práva (verejného alebo súkromného, majetkového alebo rodinného) s úmyslom ublíženia na cti, označované súhrnne ako iniuria boli považované za súčasť obligationes ex delicto t.j. za škodu. Ediktmi prétorov bola pre všetky takéto prípady udelená actio iniuriarum na peňažnú pokutu, ktorú mali porotcovia stanoviť podľa svojho voľného uváženia prihliadajúc k okolnostiam jednotlivého prípadu (podobnosť s ustanovením § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka je zjavná a nie je náhodná), pričom nemohla byť prekročená suma, ktorou si žalobca sám krivdu cenil (Heyrovský L., Dějiny a systém soukromého práva římského, Právnická fakulta Univerzity Komenského, 6. vydání, Bratislava 1927, s. 444-446). Už rímske právo teda neoddeľovalo záväzky k náhrade materiálnej (majetkovej) škody od záväzkov k náhrade škody nemateriálnej, ktorú dnes označujeme ako nemajetková ujma.

18. V uhorskom práve platnom na území Slovenska do roku 1950 záväzky k náhrade škody vznikali z porušenia zmluvy, aj z mimozmluvnej zodpovednosti na základe zákona alebo z rôznych skutkových stavov. Takto zakázaný čin spáchal, kto spôsobil inému akúkoľvek bezprávnou ujmu na osobe (porušením života, telesnej integrity, osobnej slobody, ženskej cti, obchodného úveru, dobrého mena a povesti) alebo na majetku (vlastníctvo, stav držby) a to aj vtedy, ak nešlo o čin trestný. Dôvodom vzniku povinnosti nahradit' škodu mohlo byť okrem spáchania trestného činu aj porušenie pravidiel na ochranu osobných alebo majetkových práv iného, konanie proti dobrým mravom alebo šikanózne zneužitie práva. Kto sa dopustil zakázaného činu, bol povinný nahradit' všetku majetkovú škodu aj keď nepredvídal rozsah poškodenia, zohľadňovalo sa však zavinenie z ľahkej neobanlivosťou. Za ujmu na osobnom záujme patrilo peňažné zadosťučinenie len tam, kde to zákon osobitne stanovil, napr. odškodné za zásah do osobnej slobody bez dokazovania materiálnej škody predstavovalo 10 - 20 Kč za každý deň väznenia, pričom poškodený mohol žiadať aj ďalšiu nemateriálnu škodu, ak to bolo s ohľadom na okolnosti prípadu v súlade so zásadami slušnosti. Pri poškodení na tele bolo možné žiadať majetkové zadosťučinenie na nahradenie mravnej škody aj v tom prípade, ak z telesného poškodenia materiálna škoda nenastala. Za morálnu škodu spôsobenú tlačovou publikáciou bolo možné odsúdiť páchatel'a na peňažné zadosťučinenie aj vtedy, ak publikácia nebola trestným činom. Výška peňažného zadosťučinenia bola určovaná súdom so zreteľom na všetky okolnosti, najmä na majetkové pomery strán podľa voľného uváženia. Materiálna škoda z osobnej urážky mala byť nahradená aj vtedy, keby náhrada nemateriálnej škody podľa zákona nebola povinná. Napríklad, kto spáchal násilie na poctivom dievčati, povinný bol nahradit' mu ujmu, že ťažšie dostane manžela a tak rodinné zaopatrenie, tým, že mu bol povinný poskytnúť primeraný kapitál ako veno. Tiež s ublížením na tele, v dôsledku ktorého vzniklo nápadné zohavenie, spojená bola povinnosť zaplatiť osobitné odškodnenie. Škoda mala byť nahradená v peniazoch, alebo, kde to bolo možné, uvedením do pôvodného stavu. Zohľadňovalo sa

aj spoluzavinenie poškodeného úmerne podľa miery zavinenia a ak nebolo možné zistiť iný pomer, znášali škodca aj poškodený náhradu škody rovným dielom, t.j. každý v polovici (napr. ak povoz zrazil nepozorného cyklistu poháňaný zakázanou rýchlosťou). Aj uhorské právo teda do rozsahu práva na náhradu škody zahŕňalo mnohé prípady (popri škode na zdraví aj zásahy do ďalších stránok osobnosti človeka), ktoré dnes podradujeme skôr pod zásahy do práva na ochranu osobnosti (Fajnor V., Záturecký A., Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Heuréka Šamorín 1998, s. 360-391).

19. Nemecký BGB pojem škoda nevymedzuje, judikatúra škodu definuje ako každú ujmu osoby, ktorú utrpela na základe určitých udalostí na svojom majetku alebo na iných právom chránených statkoch. Pre stanovenie výšky škody sa potom používa hypotéza rozdielnosti (Differenzhypothese), ktorá určuje škodu ako rozdiel medzi skutočným stavom, ktorý nastal v dôsledku škodovej udalosti a hypotetickým stavom, ktorý by bol, keby ku škodovej udalosti nedošlo. Nemecké právo rozlišuje rôzne druhy škôd, škodu priamu a nepriamu, materiálnu a nemateriálnu, škodu vyplývajúcu z neplnenia (Erfüllungsschaden) a z dôvery v plnenie (Vertrauensschaden - culpa in contrahendo), a odvodenú škodu (Drittschaden). Priamou škodou je ujma konkrétne spôsobená na statku, nepriama škoda vyjadruje ujmy nasledujúce (ušlý zisk), pričom BGB (§ 252) počíta s úhradou tak priamej škody ako aj ušlého zisku. Materiálna škoda (na majetku) je chápaná ako každá v peniazoch vyjadriteľná ujma, ktorú niekto utrpel na svojom majetku. Existencia nemateriálnej škody vyjadruje situáciu, kedy bola utpená ujma nepredstavujúca zníženie majetku. Reforma práva na náhradu škody z roku 2002 zakotvila a rozšírila možnosť nahradiť ujmu vzniknutú v podobe bolestného zakotvením všeobecného nároku na spravodlivé odškodnenie v peniazoch. V prípadoch zásahu do telesnej integrity, zdravia, slobody alebo sexuálneho sebaurčenia (§ 253) je škodca povinný okrem vzniknutej materiálnej škody nahradiť aj prípadnú nemateriálnu ujmu v podobe spravodlivého peňažného odškodnenia (bolestného, ktoré tak nie je chápané ako u nás úzko iba pre účely náhrady škody na zdraví). Ani táto novelizácia BGB však nezakotvila žiadnu formu bolestného či odškodného pre prípad smrti alebo skrátenia života (viac k tomu Jaeger L., Luckey J., Das neue Schadenersatzrecht, Recklinghausen ZAP - Verlag, 2002, s. 41-45), nemecké súdy priznávajú nároky pozostalých príbuzných iba v prípade, ak správa o smrti blízkej osoby viedla k vzniku duševnej poruchy pozostalej osoby (ako náhrada za zásah do zdravia), teda ak postihnutie výrazne presahuje prirodzenú bolesť zo straty príbuzného. V Nemecku sú tak rozlišované dva typy nemajetkovej ujmy, ktorých deliacou líniou je úroveň rozvinutia psychických útrap do ujmy na zdraví. Prvým typom je ujma spôsobená šokom (Schockschaden), ktorá na sekundárne poškodenú osobu pôsobí tak silne, že vyvolá postihnutie jej zdravia sprevádzaného telesnými príznakmi klinického charakteru, a ktorá vyžaduje ošetrovanie (napr. v prípade vzniku úzkostnej poruchy s opakujúcimi sa záchvatmi v budúcnosti). Druhým typom ujmy, ktorej náhrada priznávaná nie je, je ujma spočívajúca v zármutku (Trauerschaden), ktorá u sekundárne poškodených nespôsobuje ujmu vo fyzickej rovine, ktorá by vyžadovala lekárske ošetrovanie. Nemecké právo tak zostáva jedným z príkladov právnych poriadkov, v ktorých zavinenie smrti osoby nezakladá nárok na náhradu nemateriálnej škody zotrúvajúc na stanovisku peňažnej neoceniteľnosti tohto vzťahu.

20. Rakúsky ABGB definuje pojem skutočná škoda v § 1293 ako každú ujmu, ktorá bola niekomu spôsobená na majetku, právach a jeho osobe. Od škody odlišuje ušlý zisk, ktorý by sa dal očakávať pri normálnom behu vecí. Rakúske právo rozlišuje medzi škodou majetkovou (Vermögensschaden) a morálnou - nemajetkovou škodou (ideelle Schaden), ktorá sa nahrádza len vo výnimočných zákonom stanovených prípadoch. Majetková škoda sa delí na škodu pozitívnu t.j. skutočné v peniazoch vyjadriteľné zmenšenie alebo obmedzenie majetku a obmedzenie budúcich možností zárobku t.j. ušlý zisk. Ak ABGB predpokladá náhradu škody pozitívnej spolu s ušlým ziskom, hovorí o plnom zadosťučinení (§ 1323). V súvislosti so smrťou blízkej osoby rakúske právo umožňuje odškodniť pozostalých príbuzných bolestným za šok spôsobený smrťou blízkej osoby a bolestným za smútok. Za zmienku stojí najmä to, že právnym základom pre odškodnenie týchto nárokov sú práve všeobecné ustanovenia ABGB o rozsahu náhrady škody a to § 1325, podľa ktorého kto iného poraní na tele, zaplatí náklady liečenia, nahradí stratu na zárobku aj stratu na zárobku, ktorý poškodený nebude schopný získať v budúcnosti (strata na zárobku po skončení práceneschopnosti) a okrem toho zaplatí aj primerané bolestné (teda obdoba ustanovení § 444 a nasl. Občianskeho zákonníka). Zadosťučinenie za citovú ujmu spôsobenú stratou blízkej osoby, ktorá však nespôsobila ujmu na zdraví, prichádza do úvahy len pri zavinení z hrubej nedbanlivosti alebo z úmyslu, kým v prípade zodpovednosti bez ohľadu na zavinenie alebo v prípade ľahkej nedbanlivosti nemožno ujmu počítať škodcovi.

21. Nový český Občiansky zákonník rozlišuje majetkovú ujmu (škodu) a nemajetkovú ujmu. Nová právna úprava sa tak podľa dôvodovej správy definitívne rozišla s poňatím inštitútu náhrady škody v duchu primitívneho materializmu, podľa ktorého sa poškodenému hradí výlučne škoda majetková. Nový český Občiansky zákonník vychádza z koncepcie, že sa zásadne hradí majetková ujma (škoda) a to ako škoda na majetku v rozsahu skutočnej škody a ušlého zisku, kým nemajetková ujma len v prípadoch osobitne stanovených, ktoré však sú poňaté veľmi široko a to buď vtedy, ak nie je náhrada majetkovej ujmy vôbec možná, alebo vtedy, ak by odporovalo priznanie náhrady iba vo forme majetkovej škody všeobecne uznávaným zásadám spravodlivosti a to v prvom rade pri zásahoch do osobnostných práv človeka, kde sa nemajetkovou ujmu odškodnia aj spôsobené duševné útrapy (§ 2956). Za okolností osobitného zreteľa hodné pre určenie spôsobu a výšky zadosťučinenia sa považujú úmyselné spôsobené ujmy, použitie lsti, vyhrážky, zneužitie závislosti poškodeného na škodcovi, znásobenie účinkov zásahu jeho zverejnením, diskriminácia (§ 2957). Pri škode na zdraví nahradí škodca bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 2958), pri usmrtení alebo ťažkom ublížení na zdraví nahradí škodca aj duševné útrapy manželovi, rodičom, deťom a iným blízkym osobám, a to peňažnou náhradou plne vyvažujúcou ich utrpenie v súlade so zásadami slušnosti (§ 2959).

22. Tiež podľa článku 2:101 (škoda spôsobilá náhrady) Princípov európskeho deliktneho práva (PETL) je škodou majetková alebo nemajetková ujma zákonom chráneného záujmu. Nosnou myšlienkou Princípov je formulovať generálne uplatniteľné princípy v podobe vzoru, ktorý by mohol byť aplikovateľný v mnohých právnych kultúrnych prostrediach definíciou tých princípov deliktneho práva, ktoré sú hlavnými a primárnymi vo všetkých európskych krajinách a hoci sú nezáväzné, slúžia ako podporný prameň v rovine interpretačnej, pričom Princípy ani nepočítajú s tým, že by nemajetková ujma mohla byť považovaná za niečo iné ako druh škody. Medzi spoločné základy súkromného práva európskych krajín tak patrí aj náhrada škody vo všetkých jej formách vrátane škody nemateriálnej (u nás pomenovanej ako nemajetková ujma). Pritom aj článok 10:301 PETL priamo uvádza, že nemajetková škoda môže byť vymáhaná tiež osobami majúcimi blízky vzťah k poškodenému, ktorý utrpel smrteľnú alebo veľmi vážnu nesmrteľnú ujmu.

23. Z uvedeného historicko-komparatívneho prehľadu vyplýva, že právne poriadky, ktoré neboli narušené deformáciou súkromného práva (Rakúsko, Nemecko, bývalé Uhorsko) alebo ktoré sa k tradičným inštitútom a hodnotám súkromného práva už vrátili (Česká republika), nerozlišujú náhradu nemateriálnych druhov škôd ako osobitnú kategóriu odlišnú od práva na náhradu škody, ale za škodu považujú všetky formy negatívnych následkov nedovolených konaní t.j. tak ujmu na majetku (veciach a iných právach) ako aj ujmu na osobách a to na všetkých stránkach ľudskej osobnosti (napr. Česká republika) alebo iba na niektorých z nich zákonom stanovených (napr. Nemecko). Možnosť odškodniť aj nemateriálnu formu škody (nemajetkovú ujmu) je spojená iba s tým, či vôbec a do akej miery právny poriadok umožňuje odškodniť zásahy do osobnostných práv t.j. nemajetkovej sféry ľudskej osobnosti. Akýkoľvek reštitučný alebo reparačný nárok spojený s takýmto zásahom je však vždy nárokom na náhradu (nemateriálnej) škody.

24. Tradičné a súčasné právne myslenie na Slovensku (doktrína a judikatúra) naproti tomu kontinuálne vychádza z pojmu škoda ako bol definovaný socialistickou právnou vedou v druhej polovici minulého storočia, ktorá chápala škodu ako ujmu, ktorá nastala (prejavuje sa) v majetkovej sfére poškodeného a je objektívne vyjadriteľná všeobecným ekvivalentom t.j. peniazmi (napr. stanovisko Najvyššieho súdu zo dňa 18. 11. 1970 sp. zn. Cpj 87/70 - Rc 55/1971). Súčasne platný Občiansky zákonník vo svojej pôvodnej edícii konštruoval právo na náhradu škody výhradne vo vzťahu k majetkovým škodám, inak výslovne len vo vzťahu k ujme na zdraví a na živote. V tomto ponímaní teda škodou nie je nemajetková ujma, t.j. taká ujma, ku ktorej došlo porušením právnej povinnosti avšak v inej ako majetkovej sfére poškodenej fyzickej osoby resp. zásahom do inej stránky ľudskej osobnosti ako fyzickej a psychickej integrity (zdravia). Skôr platné ustanovenie § 442 Občianskeho zákonníka stanovovalo náhradu len skutočnej škody a ušlý zisk (slovami zákona ako tzv. iná škoda) bol nahradený iba v prípade škody spôsobenej úmyselne a aj to len, ak by jeho nepriznanie odporovalo zásadám socialistického spolužitia. Zásada, že sa okrem skutočnej škody hradí vždy aj ušlý zisk, bola do nášho právneho poriadku zakotvená až novelou zákonom č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 01.01.1992. Popri tom pravidlo o poskytnutí náhrady nemajetkovej ujmy v peňažnej forme bolo do právneho poriadku zavedené samostatne už novelou zákonom č. 87/1990 Zb. s účinnosťou od 29.03.1990, pričom dôsledky a význam zmeny, ktorú priniesla táto novela Občianskeho zákonníka, sme doposiaľ zrejme úplne nedocenili. Dovtedy platné ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka žiadny peňažný nárok výslovne neupravovalo, obsahovalo len zmienku o možnosti domáhať

sa upustenia od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, odstránenia následkov týchto zásahov a o poskytnutí primeraného zadosťučinenia (súčasný § 13 ods. 1), čím výslovne síce nebolo poskytnutie peňažnej náhrady zakázané, súdy však toto ustanovenie vykladali tak, že peňažná náhrada predstavuje buržoázny prežitok a v socialistickom práve nemá takýto nárok žiadne opodstatnenie (čo práve súviselo s veľmi úzkou materialistickou koncepciou náhrady škody).

25. Obsah pojmu nemajetková ujma ani obsah pojmu škoda nie je v Občianskom zákonníku ani inde v právnom poriadku definovaný, čo je prirodzené, pretože úlohou právneho predpisu nie je čokoľvek definovať, ale určiť obsah právnej normy stanovením jej hypotézy a dispozície. Ak by sme však potrebovali pojem škoda definovať, potom tento pojem možno vymedziť aj tak, že škodou je akýkoľvek negatívny peniazmi alebo navrátením do predošlého stavu odčiniteľný následok konania, objektívneho stavu alebo činnosti, zavinených určitou osobou alebo pokrytých jej objektívnou zodpovednosťou, ktorý zároveň nie je bezdôvodným obohatením. Účelom náhrady škody je teda vyrovnanie všetkých nevýhod a následkov spôsobených škodovou udalosťou v porovnaní so stavom pred jej vznikom. Občiansky zákonník stanovením povinnosti k ich náhrade v šiestej časti, druhej hlave (§ 442 a nasl.), rozoznáva škodu skutočnú, ktorou sa rozumie zmenšenie majetku poškodeného v porovnaní so stavom, aký tu bol pred spôsobením škody (majetková škoda na hmotných veciach) a ušlý zisk predstavujúci to, čo poškodenému ušlo ako majetková ujma spočívajúca v nerozmnžení majetku, ktoré by bolo možné so zreteľom k pravidelnému behu vecí očakávať. Už pri ušlom zisku stráca sa čisto materialistická povaha škody, keď ušlý zisk nie je reálnou stratou na existujúcom majetku, ale iba náhradou možného pravdepodobného zmenšenia majetku závislého od iba predpokladaného stavu majetku nezvýšeného alebo zníženého v dôsledku škodovej udalosti. V rámci ustanovení o náhrade škody Občiansky zákonník umožňuje odškodniť aj náhradu škody na zdraví, ktorá je však už svojou povahou čisto nemateriálnou formou škody (čo zodpovedá zásahu do nemajetkovej sféry človeka - teda do jednej zo stránok jeho osobnosti - zdravia, fyzickej a psychickej integrity), ktorej výška je určovaná zákonom stanoveným spôsobom. Náhrada škody za zásahy do iných stránok ľudskej osobnosti ako zdravia je vo forme nemajetkovej ujmy priestorovo odčlenená od ustanovení o náhrade škody, odkiaľ potom pramení všeobecne takmer bezvýhradne akceptovaný dogmatický názor slovenskej právnej vedy a judikatúry o právnej povahe nemajetkovej ujmy ako samostatného od náhrady škody odlišného inštitútu. Deduktívnym rozpracovaním tejto (nesprávnej) všeobecnej premisy potom vznikajú rôzne v historickom a medzinárodnom kontexte kuriózne a paradoxné riešenia s ďalekosiahlymi dôsledkami pre tvorbu a interpretáciu práva a pre fungovanie právneho systému ako koherentného a vnútorne bezrozporného celku, jedným z ktorých je aj žalovaným prezentovaný názor, že poisťovateľ nie je povinný titulom povinného zmluvného poistenia zaplatiť žalobcom 1/-9/ uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy. Zásadnou zmenou spoločenských podmienok po roku 1990 už nie je dôvod zotrvávať na niektorých dôsledkoch pôvodnej filozofickej koncepcie Občianskeho zákonníka (primitívny materializmus). Ak sme opustili túto pôvodnú filozofickú koncepciu (alebo sa aspoň navonok takto tvárime), potom je potrebné nekompromisne zanechať všetky dôsledky pôvodne z nej plynúce (napr. odlišné stanovisko JUDr. Elišky Wagnerovej a sčasti aj odlišné stanovisko JUDr. Stanislava Balíka a JUDr. Miloslava Výborného k nálezu pléna Ústavného súdu ČR sp. zn. Pl. ÚS 16/04 zo dňa 04.05.2005).

26. Charakter a právna povaha nemajetkovej ujmy však nie sú dané tým, kde v Občianskom zákonníku sa nachádza zmienka o tomto nároku. Prirodzenou povahou nemajetkovej ujmy ako peňažnej satisfakcie popri jej reparačnom charaktere, ktorý už sám osebe ju zaraďuje do rozsahu pojmu škoda vymedzeného vyššie, je to, že ako osobnostné právo svojou povahou späté s konkrétnou postihnutou fyzickou osobou smrťou tejto fyzickej osoby zaniká a to aj vtedy, ak už bolo právoplatne priznané súdom, neprechádza na dedičov a nemôže byť ani predmetom zmluvy o postúpení pohľadávky ako všetky ostatné práva osobnej povahy (§ 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Úplne rovnakú povahu ako nemajetková ujma podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka má aj náhrada škody na zdraví podľa § 444 Občianskeho zákonníka, čo je dané tým, že ide v oboch prípadoch o peňažnú náhradu za zásah do rôznych stránok práva na ochranu tej istej osobnosti, ktorej účelom je odčinenie negatívnych následkov neoprávnených zásahov. Z pravidiel formálnej logiky potom plynie, že ak dva rôzne prvky (nemajetková ujma a škoda na zdraví) vykazujú zhodné charakteristické vlastnosti, pričom oba sú následkom zásahov do rôznych stránok tej istej osobnosti človeka, nutne musia byť súčasťou tej istej množiny. Ak škodu na zdraví na základe daných vlastností považujeme za druh škody, potom nemajetkovú ujmu na základe rovnakých vlastností nemôžeme z rozsahu pojmu náhrady škody vylučovať; takýto záver teda už z formálnologických dôvodov nie je akceptovateľný. Právnu povahu nemajetkovej ujmy ako nemateriálnej škody nevylučuje ani objektívna zodpovednosť za následky zásahu do práva na ochranu osobnosti, keď

aj zodpovednosť za škodu v niektorých prípadoch je tiež konštruovaná ako objektívna (škoda spôsobená prevádzkovou činnosťou podľa § 420a, škoda na prevzatých veciach podľa § 421, škoda spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov podľa § 427 a nasl. alebo škoda na vnesených alebo odložených veciach podľa § 433 a nasl. Občianskeho zákonníka, celá zodpovednosť za škodu v obchodnom práve). Izolované posudzovanie nároku na náhradu škody len podľa § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka v doposiaľ pretrvávajúcom ponímaní socialistickej právnej vedy neumožňuje účinne odškodniť všetky následky škodových udalostí ako je napr. poškodenie rodinnej pamiatky zanedbateľnej trhovej ceny, ktorá však má pre poškodeného nesmierny niekedy až neoceniteľný spravidla citový význam. Plná náhrada vzniknutej škody pritom vyžaduje odškodnenie aj takej ujmy, ktorá sa reálne ako vecná škoda vyčíslieť nedá. V takýchto prípadoch, kedy dochádza ku kombinácii následkov vznikom škody na veci aj ujmou na osobnostných právach, následky neoprávnených zásahov proste ani nemožno dôsledne a účinne odškodniť inak ako prostredníctvom kombinácie materiálnej (s normatívnym základom v § 442 a nasl.) a nemateriálnej (s normatívnym základom v § 11 a nasl.) škody. V tejto súvislosti potom aj významom ustanovenia § 16 Občianskeho zákonníka nie je odlišenie nároku na nemajetkovú ujmu od nároku na náhradu škody, ale iba vyjadrenie toho, že zásahom namiereným proti osobe človeka (s dôsledkami v podobe vzniku nemateriálnej škody) možno spôsobiť aj majetkovú škodu; pritom aj bez výslovného vyjadrenia v texte právneho predpisu platí aj pravidlo opačné, že totiž zásahom do majetkovej sféry jednotlivca môže byť spôsobená okrem materiálnej škody aj škoda nemateriálna. Podporne sa na nemajetkovú ujmu štandardne používajú takmer všetky pravidlá o náhrade škody (napr. už vyššie zmienené rozsudky Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30 Cdo 999/2007 zo dňa 29.09.2008 alebo sp. zn. 30 Cdo 476/2011 zo dňa 25.04.2012) a to analogicky podľa 853 Občianskeho zákonníka ako obsahom a účelom najbližšie, aj z toho teda vyplýva úzky vzťah nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka a nároku na náhradu inej škody podľa § 442 Občianskeho zákonníka (k tomu zostáva už len dodať, že ustanovenia o náhrade škody sa na nemajetkovú ujmu nepoužijú analogicky podľa § 853 Občianskeho zákonníka, ale priamo ako vlastné pravidlá upravujúce náhradu škody). Napokon celý systém súkromného záväzkového práva už od čias práva rímskeho možno rozčleniť do základných skupín: zmluvné záväzky - kontrakty a kvázik kontrakty, a mimozmluvné záväzky, ktorými sú škoda a bezdôvodné obohatenie (napr. Heyrovský L., Dějiny a systém soukromého práva římského, Právnická fakulta Univerzity Komenského, 6. vydání, Bratislava 1927, Sedláček J., Obligační právo, 1.-3. díl, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2010, Lazar J. a kol., Základy občianskeho hmotného práva, 2. zväzok, IURA EDITION, Bratislava 2004). Každý záväzok (vrátane nemajetkovej ujmy), ktorý nie je kontraktom (kvázikontraktom) ani bezdôvodným obohatením, môže byť už iba škodou, žiadny iný osobitný samostatný druh záväzkov proste neexistuje.

27. Ak vezmeme za základ uvažovania o charaktere a právnej povahe nemajetkovej ujmy induktívnu metódu (bod 45. odôvodnenia tohto rozsudku), potom dôjdeme k zisteniu, že nemajetková ujma nie je samostatným nárokom vyhraneným voči škode, ale je to iba jeden z druhov škody (hoci v Občianskom zákonníku spomenutý na osobitnom mieste). Občiansky zákonník tak už od účinnosti zákona č. 87/1990 Zb. umožňuje odškodniť aj nemateriálnu škodu vo forme nemajetkovej ujmy za zásah do akýchkoľvek iných stránok ľudskej osobnosti, teda nielen za zásah do práva na telesnú a psychickú integritu osoby (poškodenie zdravia). Už od účinnosti zákona č. 87/1990 Zb. tak úzka materialistická koncepcia náhrady škody stratila svoje pôvodné opodstatnenie. Jediným protiargumentom tak zostáva priestorové odčlenenie zmienky o nemajetkovej ujme (nemateriálnej škode) mimo ostatných ustanovení o náhrade škody. Tento argument však sám osebe nemá žiadnu váhu, keď len zo samotných slov zákona nemožno určiť, že by skutočnou vôľou zákonodarcu bolo odlíšiť nemajetkovú ujmu od náhrady škody a vytvoriť tak osobitný inštitút. Tento stav priestorového odčlenenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nie je spôsobený úmyslom zákonodarcu vytvoriť osobitný inštitút, ale skôr narušenou systematickou súčasne platného Občianskeho zákonníka.

28. Podľa § 4 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 381/2001 Z. z. poistený (vodič vozidla) má z povinného poistenia zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „PZP“) právo, aby poisťovateľ (žalovaný) za neho nahradil poškodeným (aj žalobcom 1/-9/, iným poškodeným alebo príslušným subjektom) uplatnené preukázané nároky na náhradu a) škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí, c) účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní svojich nárokov, d) ušlého zisku a e) uplatnené, preukázané a vyplatené náklady zdravotnej starostlivosti, nemocenské dávky, dávky nemocenského zabezpečenia, úrazové dávky, dávky úrazového zabezpečenia, dôchodkové dávky, dávky výsluhového zabezpečenia a dôchodky starobného dôchodkového sporenia, ak poistený

(vodič vozidla) je povinný ich nahradiť. V tomto výpočte nárokov uhrádzaných z PZP nie je výslovne uvedený aj nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, na prvý pohľad teda ustanovenie § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. žiadne pochybnosti nevyvoláva a jeho text vedie k jednoznačnému záveru, že nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy nie je poisťovateľ povinný z titulu PZP poškodeným osobám (žalobcom 1/-3/) vyplatiť.

29. Účelom zákona č. 381/2001 Z. z. tak ako to vyplýva už z jeho názvu, je vytvoriť systém povinnej účasti prevádzateľov motorových vozidiel v systéme poistenia zodpovednosti za škodu prevádzkou motorových vozidiel spôsobenú, pretože takmer každá osoba aj keď si to osobitne neuvedomuje (napr. aj chodec na chodníku) stáva sa súčasťou premávky na pozemných komunikáciách a môže byť účastníkom dopravnej nehody. Škody spôsobené dopravnými nehodami sú nemalé, následky dopravných nehôd, a nielen tie majetkové, zasahujú do života iných ľudí často krátko nezavinene a zásadným spôsobom. Poškodení pritom často sami nemôžu za to, že takto prichádzajú do nechceného kontaktu s vinníkmi dopravných nehôd. Možno si predstaviť aj hypotetický príklad, kedy invalidný dôchodca s jediným príjmom vo výške invalidného dôchodku napr. 250,- Eur mesačne na svojom osobnom motorovom vozidle značky Š. L. dnes už zanedbateľnej hodnoty ráno cestou k lekárovi v dôsledku defektu alebo šmyku zrazí a usmrtí ženatého otca dvoch maloletých detí a zároveň vrcholového manažéra nadnárodného koncernu kráčajúceho po chodníku na obchodné rokovanie, na ktorom má byť uzatvorená fúzia jeho spoločnosti s inou obchodnou spoločnosťou, ktorá v dôsledku tejto dopravnej nehody bude zmarená. Ani majetkové škody takouto dopravnou nehodou spôsobené ako ani nároky pozostalých osôb na náhradu nemajetkovej ujmy zjavne takýto prevádzateľ motorového vozidla nebude schopný uspokojiť ani len sčasti. Preto zákon č. 381/2001 Z. z. stanovuje všetkým prevádzateľom motorových vozidiel povinnosť poistiť svoju zodpovednosť za škodu, aby sa nestalo to, že niekto spôsobí motorovým vozidlom dopravnú nehodu a škoda takto vzniknutá nebude poškodenému uhradená (odhladnuc na tomto mieste od náhrady nepoistených škôd SKP) alebo by bol z titulu svojej objektívnej zodpovednosti prevádzateľa postihnutý povinnosťou zaplatiť škodu vo výške, ktorú nebude nikdy schopný zaplatiť. Systém PZP takto chráni obidve strany - aj vinníkov dopravných nehôd pred zodpovednosťou za nároky vo výške, ktorú sami nebudú schopní uspokojiť, aj náhodné obeť dopravných nehôd pred neuspokojením nárokov na náhradu vzniknutých škôd. Táto otázka je pritom tak zásadná a závažná, že je harmonizovaná aj na úrovni európskeho práva ako aj staršieho medzinárodného práva. Účelom zákona č. 381/2001 Z. z. je pritom zabezpečiť prostredníctvom PZP náhradu všetkých škôd, ktoré môžu byť dopravnou nehodou spôsobené v celom rozsahu, a nie je žiadny rozumný dôvod k tomu, aby niektorý druh škody bol z rozsahu náhrady prostredníctvom PZP vylúčený len preto, že je to nejaký úzko vymedzený druh škody. Následky dopravných nehôd (z hľadiska ich finančnej kvantifikácie) bývajú rôzne - od majetkovej škody za drobné poškodenia motorových vozidiel alebo iného majetku v rozsahu niekoľko sto Eur až po milióny Eur (s obmedzením limitmi poistenia). Nezanedbateľným následkom dopravných nehôd so smrteľnými následkami pritom býva aj vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá v individuálnom prípade svojou výškou môže dosiahnuť alebo aj prekročiť majetkové škody dopravnou nehodou spôsobené. Ak je určitý právny následok priradený k menej závažnému skutkovému stavu, potom musí tým skôr platiť aj pre viac závažný skutkový stav (arg. a minori ad maius), ak je teda z PZP uhradená škoda na veci v rozsahu niekoľko sto Eur, tým skôr musí byť z PZP uhradená škoda nemateriálna v rozsahu často až niekoľko desiatok tisíc Eur. Ťažiskom ústavného poriadku a celého súkromného práva je jednotliviec a jeho práva garantované právnym poriadkom, majetok jedinca by nemal mať väčšiu hodnotu, než má jeho ľudský život a zdravie, česť, dôstojnosť alebo súkromie. Bez ohľadu na to, či budeme nemajetkovú škodu považovať za druh škody v nemateriálnej forme, alebo za nejaký osobitný inštitút, nemajetková ujma v každom prípade vzhľadom k svojmu reparačnému účelu patrí medzi nároky, ktoré z PZP by mali byť uspokojené, pretože nie je žiadny rozumný akokoľvek odôvodniteľný argument, prečo by práve nemajetková ujma mala byť z rozsahu nárokov uspokojených z PZP vylúčená. Či už priamo alebo iba podporne sa na nemajetkovú ujmu používajú pravidlá o náhrade škody, preto aj v prípade sporu o to, či nemajetková ujma bude alebo nebude z PZP uspokojená, riešenie možno hľadať len v oblasti pravidiel o náhrade iných druhov škôd, o ktorých platí, že sú celé z PZP uspokojené.

30. Zákon č. 381/2001 Z. z. nadobudol účinnosť dňa 01.01.2002, ustanovenie § 4 ods. 3 zákona č. 381/2001 Z. z. v súčasne platnom znení bolo do jeho textu vložené až s účinnosťou 01.04.2007 novelou zákonom č. 110/2007 Z. z., čím bol odstránený prvý nevydarený pokus zákonodarcu o začlenenie nárokov na náhradu vyplatených nákladov zdravotnej starostlivosti a dávok nemocenského a dôchodkového poistenia do rozsahu nárokov uspokojovaných z PZP, k čomu došlo prvýkrát s účinnosťou

od 01.11.2003 novelou zákonom č. 430/2003 Z. z. zaradením do textu ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a), teda k nárokom na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, s čím boli spojené interpretačné problémy rozdielnosti subjektov oprávnených k náhrade škody (poškodená fyzická osoba) a k náhrade vyplatených nákladov zdravotnej starostlivosti a dávok nemocenského a dôchodkového poistenia resp. v širšom zmysle všetkých dávok sociálneho poistenia (oprávneným je príslušná zdravotná poisťovňa alebo Sociálna poisťovňa, ktorej nároky sú aj iné ako len náhrada vyplatených nemocenských a dôchodkových dávok). Tieto interpretačné problémy boli vyriešené až riadnym sformulovaním týchto nárokov v § 4 do samostatného odseku 3 novelou zákonom č. 110/2007 Z. z. Podobne aj nárok na náhradu nákladov právneho zastúpenia uvedený v § 4 ods. 2 písm. c) v pôvodnom znení zákona č. 381/2001 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2002 bol písaným právom upravený len pre nároky na náhradu škody uvedenej v § 4 ods. 2 písm. a) a písm. b) (teda len pre škodu na zdraví a majetkovú škodu) a nie aj pre nárok na náhradu ušlého zisku podľa § 4 ods. 2 písm. d), ktorý bol k nároku na náhradu nákladov právneho zastúpenia doplnený až novelou zákonom č. 430/2003 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2003. Tieto zmeny zákona č. 381/2001 Z.z. nie sú výsledkom uvedomelej vôľovej činnosti zákonodarcu s cieľom nejakým spôsobom stanoviť obsah platného práva. Podstata tejto opakovanej novelizácie naopak spočíva v tom, že aj sám zákonodarca si uvedomoval skutočnosť, že výpočet nárokov uspokojovaných z PZP obsiahnutý v § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. v jeho pôvodnom znení nie je úplný a teda ani správny. Cieľom týchto zmien tak bol evidentne zámer odstrániť nedostatky pôvodného znenia zákona č. 381/2001 Z. z. vykazujúceho známky nekonzistentnosti, keďže aj nárok na náhradu všetkých nákladov právneho zastúpenia aj nároky zdravotných poisťovní a Sociálnej poisťovne na náhradu vyplatených liečebných nákladov a dávok sociálneho poistenia svojou povahou, rovnako ako nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, paria medzi tie nároky, ktoré majú a musia byť z PZP uspokojené práve v záujme dosiahnutia účelu zákona č. 381/2001 Z. z. vymedzeného vyššie (t.j. úplné uspokojenie všetkých nárokov na náhradu prevádzkou motorových vozidiel spôsobenej škody v akejkoľvek forme a ich príslušenstva). Hodnotová jednota, vnútorná bezrozpornosť a celková konzistencia právneho poriadku ako celku vyžadujú, aby nebol pri náhrade nárokov prostredníctvom PZP robený rozdiel medzi nárokmi na náhradu nákladov právneho zastúpenia spojenými s jednotlivými druhmi škôd a tiež vyžadujú, aby neboli z rozsahu nárokov uspokojených z PZP vylúčené napr. nároky Sociálnej poisťovne na náhradu vyplatených dávok sociálneho poistenia, alebo niektorého úzko vymedzeného druhu škody, práve pre ich reparačný charakter.

31.Pre odlišné posudzovanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a iných typov a druhov škôd z hľadiska zákona č. 381/2001 Z. z. nie je žiadny rozumný dôvod, preto riešenie vylučujúce nemajetkovú ujmu z rozsahu nárokov uspokojovaných z PZP je vzhľadom na systematické súvislosti v rozpore s princípom bezrozpornosti právneho poriadku vyplývajúcej z právneho poriadku ako logického a konzistentného celku vrátane jeho teleologicko-axiologického pozadia (účelov, hodnôt a právnych princípov). Dôsledkom porušenia princípu hodnotovej bezrozpornosti právneho poriadku je bezdôvodná diferenciácia, ktorej je potrebné sa vyhnúť a ktorá je legitímnym dôvodom dotvárania práva. Hoci výpočet nárokov uspokojených z PZP v ustanovení § 4 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 381/2001 Z. z. sa javí ako taxatívny a nie demonštratívny (nie je uvedený slovom najmä alebo iným ekvivalentom), aj taxatívny výpočet je spôsobilým predmetom dotvorenia písaného práva analógiou, ak práve s ohľadom na vyššie vymedzené teleologické pozadie ustanovenia § 4 a celého zákona č. 381/2001 Z. z. vyplýva, že aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je takým nárokom, ktorý z PZP uspokojený byť má. Hranica možnosti dotvoriť písané právo v prípade takéhoto evidentne neúplného taxatívneho výpočtu je daná len tým, ak by zákonodarca skutočne nechcel, aby aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bol z rozsahu nárokov uspokojovaných z PZP vylúčený. Ak zákonodarca stanoví, že určitá právna norma platí len pre vymenované prípady (nároky vymenované v § 4 ods. 2 a ods. 3) a nie pre žiadne iné (nemajetková ujma), potom len z takéhoto ustanovenia samotného nie je vôbec zrejmé, že by si zákonodarca bol vôbec vedomý zvláštneho prípadu (chýbajúcej nemajetkovej ujmy). Chýbajúce výslovné vyjadrenie náhrady nemajetkovej ujmy vo výpočte nárokov uspokojovaných z PZP v § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. preto nemožno vykladať tak, že ide o prejav vôle zákonodarcu, aby nároky na náhradu nemajetkovej ujmy neboli z PZP uspokojené. S ohľadom na predpoklad racionálneho zákonodarcu, ktorý zákony netvorí svojvoľne, ale sleduje pri ich tvorbe racionálne a tým rekonštruovateľné účely, z ktorých najzákladnejším účelom práva vôbec je rozumné usporiadanie právnych vzťahov, sa potom možno domnievať, že aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorej teleológia vyžaduje rovnaké riešenie ako prípady taxatívne vymenované zákonodarcom v § 4 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 381/2001 Z.z., by aj sám zákonodarca pri vedomosti tohto prípadu do taxatívneho výpočtu tiež zaradil (Melzer F., Metodologie nalézání práva Úvod do právní argumentace, Praha C.H.Beck 2010 s. 228-230, 249). Absentujúce výslovné uvedenie

nároku na náhradu nemajetkovej ujmy medzi nárokmi uspokojovanými z PZP v ustanovení § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. tak možno kvalifikovať ako otvorenú medzeru v písanom práve, ktorej dôsledkom je zjavný hodnotový rozpor, pretože pre niektoré druhy a formy škôd zo zákona č. 381/2001 Z. z. vplyva určitý následok (uspokojenie z rozsahu PZP), kým pre časť nemateriálnej formy škody (nárok na náhradu nemajetkovej ujmy) takýto následok písané právo priamo nestanovuje. Všetky druhy a formy škôd, nemajetkovú ujmu nevynímajúc, by pritom z hľadiska rozsahu uspokojenia nárokov z PZP mali byť posudzované rovnako vzhľadom na ich rovnakú reparačnú a reštitučnú povahu; riešenie vylučujúce akýkoľvek reparačný nárok z rozsahu nárokov uspokojených z PZP by neprešlo ústavným testom proporcionality. Preto medzi nároky uspokojované podľa § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. z PZP je potrebné zaradiť na základe analógie aj nemajetkovú ujmu hoci výslovne v tomto ustanovení uvedená nie je. Proti použitiu analógie pritom nemožno položiť čisto jazykové argumenty ako je napr. jasnosť a nespornosť textu ani argument, že zákonodarca dané riešenie takto napísal a preto to tak aj chcel (Melzer F., Metodologie nalézání práva Úvod do právní argumentace, Praha C.H.Beck 2010 s. 105, s. 235-236), výklad contra legem vo výnimočných prípadoch, v ktorýchsi to vyžaduje potreba právneho života alebo podstata vecí, akceptovať možno (k tomu bližšie Lennartz, Janis: Dogmatik als Methode, Mohr Siebeck Tübingen 2017, s. 68 - 69, a tam citovaný Larenz, Karl: Methodenlehre der Rechtswissenschaft, 6. Auflage, Berlin, Heidelberg, New York 1991, s. 417). Legislatívny proces prípravy a schvaľovania zákona č. 381/2001 Z. z. prebiehal prevažne v roku 2001, rozhodnutia súdov o priznávaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sú až z neskoršieho obdobia, preto už s časových dôvodov nie je vôbec zrejmé, či zákonodarca vôbec bol konfrontovaný s otázkou zaradenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy do ustanovenia § 4 zákona č. 381/2001 Z. z.; doterajšia nečinnosť zákonodarcu v tomto smere aj napriek opakovanému dopĺňaniu ustanovenia § 4 o ďalšie nároky tiež nemožno hodnotiť ako jasný úmysel zákonodarcu túto otázku takto „neupraviť“. Uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priamo voči poisťovateľovi napokon pripustil aj Najvyšší súd SR v rozhodnutiach sp.zn. 6MCdo/1/2016 a sp. zn. 8Cdo/1361/2015.

32.Nedostatky vnútroštátnej úpravy niektoré súdy (vrátane súdu najvyššieho) snažia sa prekonať tzv. eurokonformným výkladom na základe rozsudku Súdneho dvora EÚ C-22/12, podľa ktorého článok 3 ods. 1 smernice 72/166 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice 84/5 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou 2005/14, a článok 1 prvý odsek tretej smernice 90/232 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo. Ústavný súd SR uzneseniami I. ÚS 206/2015, I. ÚS 474/2016 aj III. ÚS 666/2016 sťažnosti poisťovní proti takto odôvodneným rozsudkom odvolacích súdov (Krajský súd v Trenčíne sp. zn. 17Co/243/2015 a sp. zn. 6Co 609/2014 a Krajský súd v Nitre sp. zn. 5Co/182/2013) ako zjavne neopodstatnené odmietol považujúc z ústavnoprávneho hľadiska sťažnosťami napadnuté rozsudky za dostatočne a presvedčivo zdôvodnené; naopak Najvyšší súd SR ešte rozsudkom sp. zn. 3Cdo 301/2012 zo dňa 31.03.2016 zotrval na pôvodnom stanovisku, že nemajetková ujma do rozsahu nárokov uspokojovaných z PZP nepatrí, a názor zrejme definitívne zmenil až v zmienenom rozsudku sp. zn. 6MCdo/1/2016.

33.K zmienenému rozsudku Súdneho dvora EÚ č. C-22/12 je potrebné poznamenať, že zámerom dotknutých smerníc nie je harmonizácia režimov zodpovednosti za škodu v jej rôznych formách (vrátane nemajetkovej ujmy), všetky členské štáty sú naďalej autonómne oprávnené upraviť vlastný režim zodpovednosti za škodu ako aj spôsobu a rozsahu jej náhrady. Zámerom dotknutých smerníc ale je zjednotiť úpravu PZP tak, aby v každom členskom štáte bola náhrada nárokov spôsobených dopravnými nehodami vyriešená rovnako. Pre náš vnútroštátny poriadok to potom znamená, že ak uznávame ako pravidlo, že osoba, ktorá zavinila dopravnú nehodu, je povinná okrem nárokov upravených v § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka zaplatiť aj nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka, potom v zmysle dotknutých smerníc aj takýto nárok podlieha harmonizácii v tom zmysle, že tiež musí byť uspokojený z PZP. Normy nášho vnútroštátneho práva pritom zásadne nebránia takejto interpretácii, práve naopak kodifikáciou normy viažucej peňažnú náhradu aj na zásahy do práv osobnostných (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) zákonom č. 87/1990 Zb. možnosť takejto interpretácie priamo otvárajú aj

napriek neúplnosti ustanovenia § 4 zákona č. 381/2001 Z.z. Vnútroštátny zákonodarca teda má voľnosť iba v tom, aby upravil rozsah a spôsob určenia výšky nárokov na náhradu škody a iných podobných nárokov, samotná povinnosť tieto nároky uspokojiť z PZP však už harmonizácii podlieha. Inými slovami, vnútroštátny zákonodarca nemôže stanoviť, že niektoré nároky PZP podliehajú a iné sú z neho vylúčené. Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ č. C-22/12, podľa ktorého povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo, vyjadruje len toľko, že nemajetková ujma z hľadiska svojho účelu a funkcie patrí do rozsahu pojmu náhrada škody a medzi nároky, ktoré prostredníctvom PZP majú byť uspokojené a slovným spojením „ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo“ nemal Súdny dvor EÚ na mysli § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. ako sa niekedy mylne interpretuje (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 301/2012 zo dňa 31.03.2016), ale § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v rámci zodpovednosti žalovaného 1/ ako poisteného v našom vnútroštátnom poriadku upravený je (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka), preto v prípade jeho vzniku z PZP uspokojený byť musí.

34. Vodič vozidla svojim nedbanlivostným konaním zaviniel dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej zomrel X. S., nar. XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, čím vodič vozidla zasiahol do osobnostných práv žalobcov 1/-3/, ktorí ako deti sú jeho najbližšími príbuznými v prvom rade. Za vodiča vozidla je povinný vzniknutú nemajetkovú ujmu zaplatiť žalovaný ako jeho poisťovateľ zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorým bola dopravná nehoda spôsobená, keďže podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. náhradu škody (ktorou je aj nemajetková ujma) uhrádza poškodenému poisťovateľ a poškodený je oprávnený uplatniť si nárok na náhradu škody aj priamo proti poisťovateľovi. Ako už bolo odôvodnené vyššie, u žiadneho zo žalobcov 1/-3/ neboli zistené žiadne vážnejšie následky na zdraví s potrebou trvalej alebo aspoň dlhodobej medikamentóznej liečby, alebo dokonca hospitalizácie a pod. Najzávažnejšie následky spomedzi všetkých žalobcov 1/-3/ boli zistené u žalobkyne 3/, pre ktorú vzhľadom k jej nízkemu veku je nenahraditeľnou stratou otca, s ktorým mali blízky intenzívny vzájomný vzťah. Na druhej strane žalobcovia 1/ a 2/ obaja sú už dospelí, avšak nemajú ešte založenú vlastnú rodinu, so svojim otcom sa pravidelne stretávali a podľa možností udržiavali stále aktívny vzťah, pričom svojho otca stratili vo veku 24 resp. 22 rokov. Aj vo všeobecnosti pritom platí, že ujma spôsobená stratou rodiča je vnímaná a prežívaná dieťaťom útleho veku intenzívnejšie a bolestnejšie než dieťaťom už dospelým, hoci aj malo s rodičom blízky vzťah. Preto v prípade žalobcov 1/ a 2/ pri ich odškodnení súd vychádzal z vyššie stanovenej základnej hodnoty 21.840,- Eur. Keďže obaja žalobcovia 1/ a 2/ si podanou žalobou uplatnili nárok na zaplatenie 20.000,- Eur a súd je podanou žalobou viazaný (§ 216 CSP, pričom rozhodnutie vo veci závisiace do úvahy súdu nie je rozhodnutím o spôsobe usporiadania právneho vzťahu vyplývajúcom z osobitného predpisu), zvýšenie uplatneného nároku na strane žalobcov 1/ a 2/ nebolo preto možné. O podanej žalobe vo vzťahu k obojmu žalobcom 1/ a 2/ preto súd rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 20.000,- Eur a žalobcovi 2/ sumu 20.000,- Eur. Keďže vodič vozidla O. M. sa žalobcom 1/-3/ nijako neospravedlnil, v súlade s vyššie odôvodnenými pravidlami súd základnú hodnotu výšky náhrady pre žalobkyňu 3/ zvýšil z tohto dôvodu o 10 %, keďže absencia vážne mieneného prejavu ľútosti je jednou z okolností na strane pôvodcu zásahu, ktorá vedie k zvýšeniu náhrady nemajetkovej ujmy. O ďalších 10 % súd základnú hodnotu výšky náhrady pre žalobkyňu 3/ zvýšil aj z dôvodu, pre ktorý je práve z dôvodu jej nižšieho veku potrebné primerane viac odškodniť v zásade peniazmi nenahraditeľnú stratu jej otca. O podanej žalobe vo vzťahu k žalobkyňi 3/ preto súd rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyňi 1/ sumu 26.208,- Eur a v prevyšujúcej časti, pokiaľ sa žalobkyňa 3/ domáhala zaplatenia náhrady až do sumy 33.000,- Eur, súd podanú žalobu zamietol.

35. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 CSP, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Z hľadiska uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy boli žalobcovia 1/-3/ úspešní v konaní v celom rozsahu, aj keď v prípade žalobkyne 3/ bola žaloba sčasti zamietnutá, pretože rozhodnutie vo veci záviselo od úvahy súdu. Torzovitú a neúplnú konštrukciu CSP, ktorá na tento prípad nepamätá, je potrebné vyplniť pravidlom pôvodne obsiahnutým § 142 ods. 3 OSP. Všetkým žalobcom 1/-3/ tak vzniklo právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O trovách konania súd rozhodol tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom 1/-3/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

36.O lehote na plnenie súd rozhodol podľa § 232 ods. 3 CSP tak, že žalovanému súd uložil povinnosť zaplatiť dlh v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie na Okresnom súde Revúca do 15 dní odo dňa jeho doručenia písomne v dvoch vyhotoveniach.

V odvolaní je potrebné uviesť ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, spisovú značku konania, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody), čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh) a podpis. Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že:

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, môže oprávnený podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona (zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok).